

UNDERLAG: Ungdomsråd om
Stockholm+50 med fokus på grön
återhämtning samt om politik för
biologisk mångfald

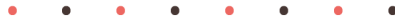
Skriftlig dokumentation från
Miljödepartementets och NOD:s
samråd 24 maj 2021

Innehållsförteckning

Inledning	2
Inledande anförande av miljö- och klimatminister Per Bolund	3
Sammanfattning: Inledningsanföranden från de inbjudna organisationerna.....	4
Organisationernas inledningsanföranden.....	6
<i>LSU – Sveriges ungdomsorganisationer</i>	6
<i>Naturvetarnas studentråd</i>	7
<i>Fältbiologerna</i>	7
<i>Global Shapers Stockholm</i>	8
<i>Klimatstudenterna</i>	8
<i>PUSH Sverige</i>	9
<i>Sametingets ungdomsråd</i>	9
<i>SSE Students for climate action</i>	10
<i>Svenska FN-förbundet</i>	10
<i>Svenska Kyrkans Unga</i>	11
<i>Svenska ungdomsnätverket för biologisk mångfald</i>	11
<i>WWF Sweden Youth</i>	12
<i>We_change</i>	12
Gruppdiskussioner i temagrupperna	13
<i>Tema 1: Stockholm+50 och grön återhämtning</i>	13
<i>Tema 2: Biologisk mångfald</i>	18
Uppdatering kring Stockholm+50	23
Återkoppling från Miljödepartementet angående ungdomsrådet 2020 samt ungdomsrådets framtid ...	23

Inledning

I november 2020 arrangerade NOD och Miljödepartementet ett [ungdomsråd](#) om klimatpolitik och Stockholm+50. Som ett resultat av det genomfördes ett uppföljande ungdomsråd den 24 maj 2021 med deltagande från miljö- och klimatminister samt vice statsminister Per Bolund, tjänstepersoner från Miljödepartementet och representanter från följande civilsamhällsorganisationer:

- LSU - Sveriges ungdomsorganisationer
- Naturvetarna/Naturvetarnas studentråd
- Fältbiologerna
- Global Shapers Community/Global Shapers Stockholm
- Klimatstudenterna
- PUSH Sverige
- Sametingets Ungdomsråd
- SSE Students for Climate Action (SSE = Stockholm School of Economics/Handelshögskolan i Stockholm)
- Svenska FN-förbundet
- Svenska Kyrkans Unga
- Svenska ungdomsnätverket för biologisk mångfald
- Världsnaturfonden/WWF Sweden Youth
- we_change / Future Minds

Mötet arrangerades av NOD tillsammans med Miljödepartementet. Samtalet under mötet skedde i två parallella spår: Stockholm+50 och grön återhämtning samt biologisk mångfald.

Inledande anförande av miljö- och klimatminister Per Bolund

Miljö- och klimatminister samt vice statsminister Per Bolund inledde med att tacka deltagarna för deras engagemang i klimat- och miljöfrågor och deras vilja att bistå med perspektiv i arbetet inom området.

Ministern konstaterade att pandemin har skapat en krismedvetenhet som sätter ljus på både klimat- och naturkrisen och en möjlighet att genomföra en grön återhämtning där hållbarhet blir en utgångspunkt och motor i arbetet samt där inkludering får stå i fokus.

Ministern lyfte att det behövs tydligare kopplingar mellan världens alla utmaningar, vilket är en av målsättningarna med Agenda 2030 men också anledningen till att Sverige har erbjudit sig att stå värd för ett FN-möte på högsta nivå i juni 2022 – Stockholm+50

Regeringen utformar nu förslag på innehåll och resultat för Stockholm+50 inför förhandlingar inom FN, med inspiration från konsultationer som exempelvis ungdomsrådsmötena, och eftersträvar även ungdomsinvolvering under själva konferensen.

Tidpunkten för konferensen är ett bra tillfälle att öka ambitionsnivån för måluppfyllelsen av Agenda 2030 och därför ska konferensen också leda till att påskynda arbetet med åtagandena som bidrar till hållbar utveckling och hållbar återhämtning från Covid-19-pandemin. Världens ledare måste göra allt för att säkerställa en grön arbetsmarknad som gynnar både unga och miljön.

Ministern belyste att både samhälle och ekonomi är beroende av naturen och naturresurser, men att det idag brister i det hållbara nyttjandet. Välmående och livskraftiga ekosystem är viktiga för människans livsmiljö och kan inte tas för givna. Ministern menade att det behövs ett beslut om ett ambitiöst och heltäckande globalt ramverk med nya globala mål när CBD har sitt partsmöte under hösten, där Sverige verkar för att målen ska vara tydliga för berörda sektorer.

Det kommande ramverket bör ha starkare mekanismer för genomförande med en mer enhetlig uppföljning av vad alla parter gör. Det är viktigt att även värdet av biologisk mångfald och dess ekosystemtjänster kommer in i ekonomiska värderingar så att åtgärder för att minska förlusten av biologisk mångfald värderas på rätt sätt.

Ministern konstaterade att det inte bara är en långsiktig strategi att inkludera unga i miljö- och klimatfrågor för att nå generationsmålet utan att det är också en demokratifråga. Eftersom miljö- och klimatproblem påverkar kommande generationers rättigheter är det särskilt viktigt att unga måste få vara delaktiga och ges inflytande.

Ungdomsråd är ett bra initiativ för att föra en dialog mellan representanter från ungdomsorganisationer och beslutsfattare i Miljödepartementet och det finns en ambition att hålla dessa ungdomsrådsmöten en gång per termin fram till Stockholm+50, för att ge ungdomsrörelsen möjlighet till inspel fram till högnivåmötet.

Sammanfattning: Inledningsanföranden från de inbjudna organisationerna

Under ungdomsrådet deltog tretton ungdomsorganisationer från civilsamhället. Samtliga organisationer gavs möjlighet att framföra ett anförande utifrån frågeställningarna nedan. De enskilda inledningsanförandena finns sammanfattade i nästa avsnitt.

Vad ser ni som extra viktiga aspekter att inkludera i den gröna återhämtningen från "post-covid" ur ett globalt perspektiv? Från ett globalt perspektiv, hur ser ni på ungas roll och involvering i den gröna omställningen?

En grön återhämtning måste vara en rättvis återhämtning. Den bör inte ske på bekostnad av utsatta grupper och bör inkludera sociala och ekonomiska perspektiv. Länder med bättre förutsättningar bör ta störst ansvar och erbjuda stöd.

- Lyssna till ursprungsfolken och utsatta grupper.
- Ta hänsyn till ojämlikheter mellan länder, erbjud partnerskap och stärk det svenska biståndet.

Nu är chansen att hindra en återgång till gamla vanor och främja nya bättre vanor. För detta krävs en kunskapshöjning och satsningar på nya lösningar och innovationer.

- Stimulera teknikutveckling och satsa på utbildning för att möjliggöra framtidens lösningar.
- Se civilsamhället som en resurs i återhämtningen, lyssna in deras expertis och möjliggör stöd för fortsatt arbete på området.

Ungdomsinkludering måste ske långsiktigt och tidigt i processen. Att fortsätta inkludera unga främjar också ett fortsatt engagemang. Unga måste också bjudas in till själva mötet, inte separat eller enbart inför.

- Lyssna inte bara på unga, agera också på vad de säger.
- Förläng mandatet för ungdomsrådet även efter Stockholm+50.

Hur kan vi vända förlusten av den biologiska mångfalden och vilken politik krävs för att säkerställa detta, nationellt och internationellt?

Gröna näringar måste värna bättre om den biologiska mångfalden och det industriella skogsbruket måste regleras där ursprungsfolkens rättigheter måste respekteras.

- Adressera problemet med monokulturer.
- Ändra Sveaskogs vinstkrav och ägardirektiv.
- Återförvilda naturen och skapa utökade skyddade miljöer.

Kräv mer omfattande rapportering kring miljöpåverkan och utforma politiken utifrån den moderna värld vi befinner oss i nu, som måste prioritera miljön och inte företagen.

- Kräv klimat- och miljöredovisningar i alla projekt och investeringar.
- Gör ekocid till ett internationellt brott och lämna industrivänliga handelsavtal
- Sätt ambitiösa mål i avtalet om CBD (Konventionen om biologisk mångfald).

Det krävs en kunskapshöjning kring biologisk mångfald och frågan måste länkas samman och likställas med klimatkrisen.

- Gör utevistelse och utbildning av naturen till obligatoriska moment i skolan.
- Biologisk mångfald bör vara del av lärandemålen och knyts an till fler ämnen än biologi.
- Gör satsningar för att utbilda allmänheten om biologisk mångfald.

Organisationernas inledningsanföranden

Nedan återfinns sammanfattningar från de tretton civilsamhällesorganisationernas anföranden.

LSU – Sveriges ungdomsorganisationer

Det gemensamma uttalandet som förmedlades av LSU utgick från tre befintliga kriser; en massutrotning, en pandemi och klimatförändringarna. De gröna näringarna måste värna den biologiska mångfalden. Förlusten av biologisk mångfald med grund i det storskaliga jordbruket med monokulturer bör adresseras, likväl de industriella skogsbrukens påverkan på ursprungsfolkens rättigheter, där Sveaskogs vinstkrav och ägardirektiv behöver ses över.

Naturresurser bör förvaltas och användas på ett sätt som säkerställer en långsiktig hållbarhet och produktion där klimat- och miljöredovisning bör finnas tidigt i alla projekt och investeringar. Parallellt behövs en kunskapshöjning kring biologisk mångfald, genom exempelvis obligatoriska moment utomhus i grundskola och gymnasiet. Här krävs också en omvärdering av vår relation med naturen, där holistiska lösningar borde stå i centrum.

Alla statliga investeringar i bemötande av coronapandemin bör bidra till att hantera klimatkrisen och den eskalerande förlusten av biologisk mångfald. Omställningen måste vara rättvis och ska inte ske på bekostnad av utsatta grupper eller ursprungsfolk. Alla jobb behöver vara anpassade till ett fossilfritt grönt samhälle och stimulering av teknikutveckling krävs. För att möjliggöra detta behöver statliga satsningar för omskolningar och licenshöjning göras. Stockholm+50 har en roll i att försäkra detta. Beslut som bör tas på konferensen är förbud mot storskalig miljöförstörelse, ekocid.

Ungdomsinkluderingen i klimat- och miljöpolitiken måste göras långsiktig, därför önskas ett förlängt mandat av ungdomsrådet även efter Stockholm+50, samt ett förtydligande av rådets syfte och vad den unga organiserade miljö- och klimatrörelsen kan förvänta sig för resultat av detta forum.

Naturvetarnas studentråd

För en grön återhämtning behöver miljövetare ha ledande roller och beslutspositioner i samhället, för att med deras erfarenhet och expertis bidra till en grön omställning. Den gröna omställningen innefattar elektrifiering av samhället och för att det ska vara hållbart och genomförbart behöver vi planera för återvinning av metaller i elbilar och även återvinning av solceller. Vi behöver säkerställa en cirkulär ekonomi i och med elektrifieringen.

För att öka ungas involvering i omställningen önskas ungdomsrådet ha ett tätt samarbete med Miljödepartementet. Ett annat förslag är att ha en ständig ungdomsrepresentant i riksdagens olika utskott som kan vara representerad av partipolitiska ungdomsförbund.

För att vända förlusten av biologisk mångfald måste det bli självklart att vi är i naturen och lär oss att ta hand om den. Detta kräver satsningar på naturvård och naturreservat, samt mer obligatorisk utevistelse och utbildning av naturen i skolan. Naturens inneboende värde måste erkännas, därför behöver ekocidlagstiftning införas.

Fältbiologerna

För att rädda både klimat och biologisk mångfald måste vi skydda och återförvilda vår natur. Utsläpp som kan undvikas bör stoppas, även så biogena. Stärk självförsörjning och krisberedskap genom stöd till resilienta näringar. Avskaffa fossila subventioner och omfördela rikedomar. Ersätt industrijordbruk och köttfabriker med permakultur och naturbete. Affärsflyget och det mesta nöjesflyget bör förbjudas, vilket kräver ett nytt ekonomiskt system utan BNP-mål. Materiell konsumtion måste minska. Samisk vetorätt mot exploatering i Sápmi måste respekteras. Naturens egna rättigheter måste skyddas i lag mot ekocid.

Sveaskog och LKAB kan genom nya ägardirektiv främja lösningar som hyggesfritt skogsbruk, *urban mining*, *waste mining* och återvinning. Sverige måste lämna industrivänliga handelsavtal som ECT och Mercosur och istället teckna nya avtal för korta transporter, ökad självförsörjning och höga miljökrav.

Klimatflyktingars rätt till asyl måste erkännas och permanenta uppehållstillstånd och familjeåterföreningar bör gälla alla på flykt. För tillfället bör också nya gröna jobb till unga i första hand gå till personer som annars skulle tvångsdeporteras.

Global Shapers Stockholm

Det finns goda exempel på när ungdomsinkludering uppfyller sitt syfte, men då krävs det att unga bjuds in att delta under själva mötet - inte separat eller enbart i planeringen inför. Ungas deltagande bidrar inte enbart med ett ungdomsperspektiv utan det främjar också potentialen för partnerskap. Med grund i detta bör unga även bjudas in för att delta i Stockholm+50, och inte separat, då det skulle främja själva syftet med inkludering.

Stockholmsavdelningen inom Global Shapers driver projektet "Food waste challenge" som syftar till att motverka matsvinn. Även internationella rörelsens projekt är värda att lyfta, där tre av projekten handlar om att rena havet i sig; "[Sea economy](#)" i Fortaleza, Brasilien, "[Ocean of change](#)" i Panjim, Indien och "[Ocean clean up](#)" i San Salvador, El Salvador. I [Port Louis, Mauritius](#), drivs ett projekt som går ut på att främja ungas möjlighet att höja rösten för havets tillstånd.

Klimatstudenterna

Bland Sveriges högre lärosäten idag är flygutsläppen bland de största problemen. För att åtgärda detta bör högre lärosäten och regering ta en stor roll i återhämtningen av pandemin och motverka en återgång till tidigare vanor genom att istället drastiskt minska utsläppen. Sverige bör föregå med gott exempel och ta ansvar för att åstadkomma mer hållbara levnadsvanor.

Detta bör också följa rättviseaspekter där länder med bättre möjligheter, som Sverige, tar ett större ansvar. Rätt åtgärder i återhämtningen från pandemin, utifrån perspektiven ovan, kan säkras via regleringsbrev till universitet och högskolor. Regeringen samt högre lärosäten måste därmed göra mer regleringar för att åstadkomma skillnad rörande sina utsläpp.

Studenter och unga har en stor påverkan. Högre lärosäten är beroende av sina studenter och därför har lärosätena både stort ansvar och en stor möjlighet att kunna bidra till faktisk skillnad.

PUSH Sverige

Organisationen framförde en dikt, som i sin helhet också har [publicerats via PUSH Sveriges kanaler](#). Texten utgick från ett akut läge och att tiden för att ställa om är nu. Genom att fastna i fossilbundna investeringar finns en risk att också låsa in sig i *carbon lock-in* och det är av vikt att finna långsiktiga hållbara lösningar. Samhället bör inte fastna i att fokusera på tekniska jobb utan istället styra om till jobb i gröna och sociala sektorer.

För att vända förlusten av biologisk mångfald måste skövling av skog i Amazonas och i Sápmi stoppas och vi måste ställa om från monokultur och storskalig agrikultur.

Inte förrän alla är vaccinerade kommer covid-19-pandemin att vara över vilket kräver vaccinrättvisa. Därför finns det ett behov av att lyfta patenten. Den gemensamma planeten kräver en helhetssyn.

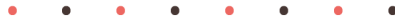
Sametingets ungdomsråd

Ursprungsfolk globalt måste respekteras, och deras rättigheter erkännas och upprätthållas. När det gäller den gröna omställningen har unga en betydande roll att spela. Värt att belysa är att ungdomar från ursprungsfolk är extra utsatta, som både ursprungsfolk och som ungdom.

För att vända förlusten av den biologiska mångfalden är det viktigt att lyssna på världens urfolk som lever nära naturen och innehar traditionell kunskap som kan användas för hållbar förvaltning av land och vatten. Politiken som krävs för att säkerställa detta, nationellt och internationellt, är att Sverige och andra länder som skrivit under deklARATIONER och konventioner som berör ursprungsfolk och deras rättigheter efterlever dessa. Sverige bör ta till sig kritiken som inkommit från FN-kommittén kring ratificering av ILO 169.

Skydd av skog är av största vikt för att säkra den biologiska mångfalden. Skogsbruket som det hanteras idag är inte hållbart. Statsministerns skrivelse till EU-kommissionens ordförande, som uttalat att naturnära skogsbruk bör raderas, kritiserades av deltagarna från Sametingets ungdomsråd.

SSE Students for climate action

För att vända förlusten av biologisk mångfald bör det lagstiftas om att företag ska redovisa deras påverkan på den biologiska mångfalden i sin hållbarhetsredovisning. Det behövs också ett kunskapslyft i grundskolan där biologisk mångfald blir en del av lärandemålen. Frågorna bör knytas till fler ämnen än biologi, exempelvis svenska, samhällskunskap eller hemkunskap.

För att utbilda och skapa förändrade beteenden behövs nationella kampanjer, där budskapen måste kommuniceras i rätt kanaler på målgruppens villkor. När det gäller unga är rörligt material och plattformen TikTok relevanta kanaler. Kampanjen bör också vara utbildande och innehålla *Call to action* (CTA). Det är viktigt att målgruppen får insikter om hur enskilda kan bistå i att vända utvecklingen, detta genom glädje och inte via skrämsel. Långsiktighet och kontinuitet i kampanjerna är viktigt för att värnandet om den biologiska mångfalden ska bli en del av de svenska hushållen.

Svenska FN-förbundet

Sverige är långt ifrån att uppnå de globala målen och måste öka takten. Detta gäller för Agenda 2030, men också för Parisavtalet och de svenska klimatmålen. I arbetet framöver, även efter Stockholm+50, är det viktigt att fortsätta att inkludera unga. Detta för att också fortsätta främja utvecklingen av samt fånga upp det unga miljö- och klimatengagemanget. En fortsättning av dessa ungdomsråd kommer att bidra till att öka ägandeskapet och delaktigheten i förändringsarbetet. Viktigt är också stödet till civilsamhället för att kunna fortsätta arbeta med dessa frågor.

Viktigt att belysa är även klimaträttvisa och att arbetet för en hållbar utveckling också ser till aspekter som social och ekonomisk hållbarhet, som bland annat inkluderar urfolks rättigheter. Det gäller även ojämlikheter som finns mellan och inom länder, att finansiellt stöd och partnerskap erbjuds för att stötta i den gröna omställningen.

Svenska Kyrkans Unga

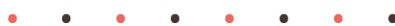
Klimatfrågan är en rättvisefråga. De som släpper ut minst är de som drabbas hårdast och under pandemin har fattigdom och utsatthet ökat globalt, där barn och unga hittas bland de mest utsatta grupperna. Långsiktigt utvecklingsarbete och humanitära insatser är därför av särskilt stor vikt just nu. Det kräver internationell solidaritet och ett värnande och stärkande av det svenska biståndet. För att klara en grön återhämtning behöver vi prioritera global rättvisa, där alla till att börja med har sina basbehov tillgodosedda.

Klimat- och miljörelaterade frågor ska finnas med i alla politiska diskussioner då det inte går att särskilja dessa ämnen från andra diskurser, då dessa är avgörande för framtiden. Civilsamhället och religiösa aktörer är en given del av den gröna omställningen och i arbetet med att bevara den biologiska mångfalden. Se dessa som en resurs i omställningen och aktörer som vill vara med och påverka för en helad skapelse. Gällande ungas inkludering bör makthavare inte endast lyssna på unga, utan samtidigt också agera på vad de säger.

Svenska ungdomsnätverket för biologisk mångfald

Vi lever idag i en global värld med en komplicerad världshandel och produktionskedjor med multinationella företag som styr. Stockholm+50 är ett bra tillfälle att omdefiniera miljöpolitiken utifrån vår moderna tid. Detta bör ses som något vi gör gemensamt för att harmonisera mellan länderna samt för att komma åt den storskaliga miljöförstörelsen, exempelvis genom att göra ekocid till ett internationellt brott. Detta också för att öka kunskapen om hur miljöproblemen hänger samman - behovet av ekosystembaserade lösningar och att inte använda projekt som leder till målkonflikter. Därför är fokuseringen på biologisk mångfald en väldigt bra väg framåt, den innefattar frågor om klimat och andra miljöproblem.

Det är av vikt att inse att förhandlingarna om ett globalt avtal inom FN:s konvention om biologisk mångfald började för längesedan och unga borde ha inkluderats från början. Målen för avtalet bör vara ambitiösa och höga, men det finns sedan tidigare mål som inte har uppnåtts. Därför behövs en stark rapportering och granskning samt mekanismer för att hjälpa länder i behov av stöd. Detta bör även ske på nationell nivå. Frågan om biologisk mångfald måste bli något som genomsyrar hela samhället, för att sätta press på beslutsfattare.

WWF Sweden Youth

När individer globalt är mätta på restriktioner är det av vikt att uppmuntra till rätt val istället för förbud. Det ska vara enkelt att göra rätt val, för individer, företag och länder. Det gäller att inte falla tillbaka i gamla vanor, exempelvis resvanor. Unga spelar en viktig roll i att lyfta dessa frågor högt på agendan och inte ge upp sina visioner.

För att vända förlusten av den biologiska mångfalden är det första steget att inte förstöra mer. Stoppa utnyttjandet av urskogen och andra orörda marker och vatten. Satsa på återvildning och skapa och utöka de skyddade miljöerna, skapa förutsättningar för djur och växter att röra sig mellan skyddade områden, eller förbi urbaniserade områden. Sätt tydliga regler med strikta konsekvenser om dessa inte följs eller uppnås. Det behövs hårda regleringar av exempelvis fiske, giftanvändning och skövling av skog samt mer frekventa inventeringar av miljöer. Politiskt finns det ett gemensamt grönt mål att sträva efter oavsett andra politiska åsikter, nationellt som internationellt. Frågan om biologisk mångfald måste sammanbindas med och höjas till samma problemstatus som klimatkrisen.

We_change

Det krävs en total omställning av system och strukturer. Unga behöver bli lyssnade till, framförallt urfolk och grupper som lever i utanförskap eller av andra anledningar bär effekterna av klimatförändringarna. Det behövs testbäddar för samverkan, lokalt, nationellt och globalt, för att utforska lösningar där olika aktörer bidrar med just sin expertis. Här har civilsamhället en kunskap som bör lyssnas till och det bör lämnas utrymme även för finansiering.

Satsningar på ny energi, ny produktion och innovation krävs för att bygga lösningar som inte enbart reagerar på problemen inom de system vi befinner oss i. Utbildning och kompetensutveckling på flera ställen i samhället och i olika åldrar är bärande för att medborgare ska kunna göra upplysta val. Detta för att också säkerställa kompetensnivån som krävs för att skapa framtidens lösningar. Ungas perspektiv måste inkluderas och där krävs strukturer för ungdomsinkludering, där utbildningen behöver stärkas för att förbereda unga inför den rollen. Lyssna på civilsamhället och ungdomsorganisationer samt ta tillvara de strukturer och den organisering som redan finns. Politiken måste skapa lösningar enligt den samlade forskningen, som säkerställer att vi agerar inom de planetära gränserna och skyddar den biologiska mångfalden, inte företagen.

Gruppdiskussioner i temagrupperna

Under ungdomsrådet delades deltagarna in i två temagrupper. Den ena gruppen diskuterade Stockholm+50 och grön återhämtning. Den andra gruppens ämnen berörde biologisk mångfald. Gruppdiskussionerna finns sammanfattade nedan, med tillhörande frågeställningar.

Tema 1: Stockholm+50 och grön återhämtning

Har unga tillräckliga förutsättningar för att kunna arbeta med hållbarhet? Vilka initiativ, till exempel utbildning, praktikplatser och trainee-tjänster, tror ni skulle öka ungas intresse för och möjlighet att skapa gröna jobb?

Sammanfattning

- Det ska vara enkelt att ställa om i arbetslivet för att kunna ta gröna jobb.
- På sikt krävs en förståelse för att samtliga jobb ska vara gröna, inte bara arbeten inom vissa sektorer.
- Utbildningarna i hållbarhet behöver bli mer mångfacetterade så att fler kan hitta sin ingång till gröna eller hållbara jobb.

Att skapa ännu bättre förutsättningar för enklare övergångar till att ta gröna jobb är viktigt. Trainee-tjänster är bra eftersom det gör att både individer med yrkesexamen och personer med längre akademisk utbildning kan byta bana. Detta gör också att de ekonomiska insatserna i att byta yrkesbana inte kräver lika stora personliga investeringar. Trainee-tjänster är således en bättre bana än obetald praktik eftersom en omställning som innebär ekonomiska risker kan vara exkluderande och avskräckande ifråga om att skaffa sig kompetenser för att arbeta med gröna jobb.

Ett problem är att det råder ojämlika förutsättningar för att ställa om till gröna jobb i olika delar av landet. En viktig del av att kunna ge förutsättningar för att arbeta med gröna jobb är skolan. Det är exempelvis viktigt att skolan utbildar för den verklighet som finns i samhället. Utbildning i olika former kan också ske. Att näringslivet kan vara en del av omställningen är en väg framåt. Det viktiga är att förändringen kan ske under en yrkeskarriär.

Vidare behöver eftergymnasiala utbildningar i hållbarhet bli mer mångfacetterade än vad de är idag, för att fler ska hitta just sin inriktning till gröna jobb. Just nu är det stort fokus på produktion i utbildningarna, snarare än exempelvis naturvård.

Det finns en risk i att definiera vissa arbeten som gröna eftersom *alla* arbeten på sikt måste vara gröna, även sådana som man i första hand kanske inte brukar definiera som ”gröna näringar”.

Hur ser du på ungas roll i anpassningen till en grön omställning av samhället och hur engageras unga på bästa sätt i grön återhämtning efter pandemin?

Sammanfattning

- Både nationellt och globalt måste det finnas ett arbete för att skapa förutsättningar för alla ungas röster att höras.
- Det är viktigt att tilldela unga en plats, även när de själva inte ber om det.
- Engagerade unga nås inte enbart via civilsamhället, det behövs nya grepp för att nå fler unga.
- Det offentliga kan hjälpa till att sänka trösklarna för engagemanget genom finansiering av det ideella.

Unga är oerhört engagerade i miljö- och klimatfrågor. Unga blir lyssnade på i olika former av offentliga aktörer, men det gäller att ta konkreta steg vidare för att undvika att förtroendet påverkas negativt. Risken är annars att unga snarare används för en sorts symbolpolitik istället för att bli reellt involverade i möten och beslutsprocesser. Unga bör tilldelas en självklar plats i miljö- och klimatfrågor utan att själva behöva be om det. Att kunna föra fram sina åsikter och perspektiv blir svårt om stort fokus behöver läggas på att begära talarutrymme.

Det krävs olika grepp för att skapa en inkludering som går bortom till exempel de organisationer som finns representerade i detta ungdomsråd. Ett viktigt område är att se till att även unga som inte är organiserade nås, för att få inspel och synpunkter. Denna grupp behöver en plattform. Ungdomsrådet är en bra plattform, men det behövs också bredare insatser för att nå till exempel marginaliserade grupper.

Att rikta punktinsatser för att inkludera unga, utan att dessa behöver vara organiserade eller ingå i långsiktiga nätverk, är bra. Det långsiktiga inflytandet är viktigt, men

punktinsatser kompletterar detta väl. Ett sätt att nå ungdomar som inte är organiserade i civilsamhället är att gå via skolan. Det är en bra kanal eftersom det kan finnas en motvilja till att gå med i civilsamhällesorganisationer på grund av en föreställning om att det krävs en hög kunskapsnivå.

Det gäller att vara mer öppen för olika grupper av unga, även för de som bär på en känsla av att inte höra hemma i miljö- och klimatorganisationer. Deras röster behöver höras kring dessa frågor, och att arbeta med en sådan inkludering kan på sikt också leda till en större organisationsgrad bland unga. Inkluderingen behöver också ske på lokal nivå, där det finns behov av att skapa förutsättningar för kommuner att föra en dialog med unga.

En aspekt av att bara rikta sig till civilsamhället är risken att många exkluderas på grund av ojämnt fördelade resurser i form av till exempel tid. Där krävs det samhällsomdanande insatser så att tid och resurser är mer jämnt fördelade i samhället och där ekonomiska ojämlikheter inte försvårar för grupper att komma till tals. Detta perspektiv går längre än frågan om förutsättningar för deltagande vid Stockholm+50, men på lång sikt är det viktigt att ta hänsyn till detta för att få en bredd.

Det offentliga kan hjälpa till att sänka trösklarna för engagemang och bidra till högre inkludering genom finansiering. Om exempelvis ungas deltagande i Stockholm+50 finansieras eller arvoderas av arrangörerna behöver inte ekonomiska ojämlikheter inom de deltagande organisationerna att stå i vägen för vilka som kan representera och komma till tals.

Ett förslag för att få ett stärkt samarbete mellan länder är att främja regionala och globala nätverk. Har din organisation några lärdomar från att samverka med andra unga internationellt?

Sammanfattning

- Det krävs jämlika förutsättningar för att kunna medverka i olika former av samarbeten, både nationellt och globalt.
- Främja intellektuell mångfald för högre inkluderingsgrad.
- Samordning och möjligheter att träffas regelbundet inför större arrangemang är viktigt. God framförhållning likaså.
- Genom globala partnerskap kan påverkansplattformar för mycket utsatta grupper i sina hemländer eller på flykt möjliggöras.

Det finns många utmaningar i att till exempel ta sig an ett observatörsuppdrag som ideella representanter. Exempelvis kräver det mycket tid, resurser och engagemang att vara delaktig. Det behövs också andra former för att samla unga och marginaliserade röster, inte minst globalt där det finns många grupper (främst i det globala syd) som har svårt att delta i nätverk. Där finns det ett behov av medel för att möjliggöra delaktighet, till exempel via en global fond.

Utmaningar i deltagandet är att det krävs tid och ekonomiska förutsättningar att delta, vilket också är gällande i vissa fall i Sverige. Risken med att dela ut medel är dock att det skapar konkurrens mellan ideella aktörer. Det kan stävjas genom att ge stöd vid samarbete organisationer emellan.

Det är viktigt att ta hänsyn till och främja intellektuell mångfald. Det kan finnas stora klyftor i kunskapsnivåer, som riskerar att stå i vägen för engagemang och intresse. Det finns även olika typer av kunskap och kunskapsinhämtning, vilket gör att det är viktigt att inte sätta en allenarådande norm för vad som värderas som "riktig" kunskap i samverkansstrukturer – exempelvis bör inte det akademiska värderas högre än den traditionella kunskapen, som ursprungsfolk ofta besitter.

Framgångsfaktorer för god samverkan och gott samarbete är att ha en tydlighet i vad målet med mötena och arrangemangen är. Att även tillgängliggöra informell kunskap inför möten, i form av exempelvis uppförandetiketter och möteskutym, minskar risken för att personer ska känna sig exkluderade. Många gånger är god framförhållning

ytterligare en viktig framgångsfaktor, samt möjligheter att träffas, helst flera gånger före huvudmötet. Vill arrangörerna ha en bred ungdomsnärvaro på till exempel Stockholm+50 måste dessa få chansen att träffas och samverka före mötet också. För detta krävs det goda kanaler. Att arrangörer med aktiva insatser vägleder i exempelvis vilka förutsättningar och vilken typ av kommunikation som kan vara särskilt användbar för vissa typer av möten kan göra att ungdomsrörelser får en bättre möjlighet att göra sina röster hörda.

Deltagande på lika villkor är en grundförutsättning för att få unga att delta. Att använda existerande nätverk, både nationellt och internationellt, är bra. Detta ungdomsråd är ett sådant exempel, på nationell nivå.

Globala partnerskap kan möjliggöra plattformar för unga i mycket utsatta grupper att höras genom, exempelvis unga klimatflyktingar vars liv påverkas enormt mycket av klimatpolitiken men som sällan får komma till tals.

Vilka viktiga faktorer tycker ni behövs för att stödja ungas möjlighet att bidra till regeringens och FN:s arbete med miljö- och klimatfrågor?

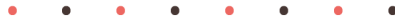
Sammanfattning

- Att skapa mötesplatser för unga är viktigt inför Stockholm+50.
- Ungdomsinflytandet måste vara långsiktigt.
- Planera biståndsarbete utifrån vad det unga i mottagarlandet ser för behov.

Sverige har chansen att visa ledarskap och det är ett utmärkt läge att visa detta under Stockholm+50. Detta gäller också för den unga klimat- och miljörörelsen, där det finns exempel på organisationer som haft sin utgångspunkt från Sverige och gjort sina krav hörda internationellt. Stockholm+50 är en möjlighet också för civilsamhället att göra sina röster hörda, och det är viktigt från arrangörernas sida att skapa mötesplatser där unga har möjligheter att delta.

Vidare, med vagare direkt koppling till Stockholm+50-diskussionerna, finns det ett värde av att skapa en långsiktighet i ungdomsinflytandet så att detta blir regeringståligt, det vill säga att samverkan och kommunikation ska kunna ske oberoende av vilken politisk majoritet som än finns i riksdagen. Detta är en viktig långsiktighetsfråga. Ett liknande

perspektiv är viktigt att ha internationellt, det gäller att kunna skapa långsiktiga strukturer. Där kan Sverige vara i framkant för att utveckla detta.

Ett sätt att involvera fler unga globalt är att planera bistånd tillsammans med eller rikta det direkt till unga grupper i mottagarländerna. På så sätt kan unga själva få formulera var insatserna gör som störst nytta. Det kan leda dels till större engagemang men också känslan av reell delaktighet och ägandeskap i klimat- och miljöarbetet, såväl nationellt som internationellt.

Tema 2: Biologisk mångfald

Hur kan man engagera unga i frågan om biologisk mångfald? Exempelvis i frågor om att minska övergödning av Östersjön, värna om pollinatörerna, minska plastskräp i haven eller värna om hållbar fiskeindustri?

Sammanfattning

- Ökad kunskap leder till ökat engagemang.
- Frågan om biologisk mångfald måste inkluderas brett i skolan, inte i ett ämne.
- Låt unga påverka på riktigt och inte bara "bli lyssnade på".
- Hotet mot demokratin måste tas på allvar – miljörörelsen är starkt beroende av ett fritt civilsamhälle.

För gemene man saknas det kunskap om biologisk mångfald och varför man ska värna om den. Genom att öka kunskapen kan frågan om biologisk mångfald få en högre status inom miljöområdet. För unga är klimatfrågan en av de viktigaste, det kan även biologisk mångfald bli. För att lyckas med detta måste frågan lyftas i till exempel skolan.

Lägg in mer undervisning om frågorna redan från tidig förskole- och skolålder, för att göra frågorna till en naturlig del av undervisningen. Det är viktigt också att inte bara prata om främmande djur och titta på fascinerande djur utan också titta på svenska djur och arter som är hotade. Om man vill inkludera unga är det särskilt viktigt att titta på de svårigheter som finns nära oss, det är inte lika lätt att förstå behovet om man bara tittar på främmande arter.

För att skydda biologisk mångfald måste man också lära sig mer om *hela* den biologiska mångfalden och få vistas i naturen för att förstå innebörden av den. Ett problem som inte rör en själv blir lätt inte ett problem - det gäller att göra både djur och natur till en gemensam angelägenhet.

Frågan om biologisk mångfald bör vara ett perspektiv som appliceras i olika ämnen, inte som ett tillfälligt perspektiv inom ett speciellt ämne. Ökad kunskap leder till ökat engagemang, och förutom skolan spelar civilsamhället en viktig roll i den kunskapsinsatsen. Det civila samhället kan förmedla kunskap som hela tiden fylls på. Ideella aktörer kan också ses som inspiratörer.

Utgångspunkten i civilsamhällets arbete är att värna demokratin, det är viktigt att få barn och unga delaktiga och ge dem möjlighet att påverka. Hoten mot demokratin måste tas på allvar, miljörelsen är starkt beroende av ett fritt civilsamhälle. Ungdomsråden borde också bli permanenta. En bredare representation i ungdomsråden är viktig, till exempel i form av att bjuda in nätverk.

Det är viktigt att sträva efter att ge barn och unga möjligheten att påverka. Det finns också ett behov av att förtydliga att det inte handlar om kunskapskvalifikation för att få delta. Marginaliserade unga måste ges representation i olika forum och dialoger.

I exempelvis FN-sammanhang är det avgörande att bli inkluderad redan tidigt eftersom det är så långsiktiga processer. Ett stort problem är att många viktiga beslut som tas nu kommer att gälla för många år framöver, här är ungas möjligheter att påverka ganska små och det gör att förändringen kan dra ut onödigt mycket på tiden. Det går därför inte att vänta på att den här generationen tar över makten, utan politiken måste förändras redan nu.

Även om skiftet redan nu bör pågå så kan inte den äldre generationen vänta på att unga så småningom hamnar i beslutsföra positioner – unga måste i fler sammanhang få vara med från start så att politiken inte släpar efter. Men unga bör inte bara "bli lyssnade på", det är avgörande att de som är beslutsfattare också agerar på vad unga säger.

Vilka nya och förändrade åtgärder krävs för att integrera naturhänsyn och skydda biologisk mångfald? Exempel på åtgärder kan vara att se över rättigheter och/eller att inkludera värdet av natur och naturresurser i underlag till politiska beslut.

Sammanfattning

- Frågan om biologisk mångfald får inte begränsas till att vara en miljöpolitisk fråga, den rör tvärtom alla näringar.
- Ett nytt ramverk för naturens rättigheter behöver komma på plats.
- Internationellt samarbete främjar arbetet för hållbara samhällen globalt.
- De som är satta att ta beslut som påverkar biologisk mångfald bör tidigt i processen tillkalla expertis från aktörer som besitter adekvata kunskaper för frågan.

Det viktigaste är att inte se biologisk mångfald som en miljöpolitisk fråga, det måste även bli en fråga för industrin, för ekonomin och så vidare. Det syns även att de mål som Sverige har satt upp inte nås, vilket vittnar om att det inte går att behandla frågan om biologisk mångfald som en separat fråga.

Det är dessutom olyckligt att det inte får några konsekvenser när målen inte nås – det måste bli någon form av kännbar konsekvens när ett land missar så pass mycket som Sverige har gjort. Ett nytt ramverk för naturens rättigheter måste därför komma på plats och det är viktigt att ekonomiska intressen inte tillåter att samhället går utanför de planetära gränserna. Naturen måste få ett nytt och extra skydd, eftersom den i sig har ett värde oaktat hur den används. Att döma ut något som en ecocide är en viktig konsekvens som behöver komma på plats.

Om den biologiska mångfalden minskar så kommer de mänskliga rättigheterna att kränkas. Sådana kopplingar kan göras för att påvisa att minskad biologisk mångfald kommer att leda till att ens egna rättigheter kränks. Därutöver är globala samarbeten viktigt för att bevara biologisk mångfald.

Ett av grundproblemen är att värdet på skog och natur räknas först när det säljs och avverkas. Dagens ”business as usual” är destruktivt. Staten måste öka skyddet för naturen, satsa på olika sektorer som till exempel ekologiskt jordbruk, hållbart skogsbruk, fisket, och öka återplantering av skog. Sverige måste ratificera ILO169.

De som fattar beslut som påverkar den biologiska mångfalden måste vara med tidigt i olika processer och bör också vara utbildade i ämnet. Idag kommer expertisen i

beslutsprocesser in för sent. Vid planering a byggen konsulteras exempelvis ekologer när beslut inte kan ändras eller när bygget redan är påbörjat. Den ordningen måste vändas. Behöver samhället exempelvis satsa på infrastruktur så måste det göras, men med beaktande av den biologiska mångfalden.

Under pandemin har det varit tydligt att människor gärna uppsöker naturen. Den här relationen är en värderingsfråga och i spåren av pandemin borde det civila samhället kunna erbjuda fler aktiviteter i just naturen.

I miljöpolitiken finns flera eventuella målkonflikter då olika intressen motverkar varandra, exempelvis genom landrättigheter. Motsättningar kan också finnas när det gäller arbetet med att bekämpa klimatförändringarna och samtidigt ta hänsyn och värna om den biologiska mångfalden. Hur kan målkonflikter hanteras och prioriteras?

Sammanfattning

- Målkonflikter handlar om perspektiv, att tydliggöra vilka avvägningar som måste göras och dess alternativ och effekter.
- Målkonflikter bör inte behöva uppstå. Hållbar utveckling bygger på att samhället kompromissar och gör avvägningar, backar och ser hur alla mål kan uppfyllas samtidigt.
- Det är viktigt att skapa nya normer som ersätter konkurrens och egennyttan med omsorg om naturen och långsiktiga mål.

De målkonflikter som finns i miljöpolitiken handlar om perspektiv, som kortsiktiga avkastningskrav eller långsiktiga miljömål. I relation till detta är det viktigt att tydliggöra konflikterna och valen som måste göras, till exempel om statens skog ska ge avkastning eller bli en del av ett långsiktigt hållbart skogsbruk. Det går inte att välja att göra båda. Här är det viktigt att vara transparent och redogöra för alternativen och dess effekter.

Hållbara lösningar är hållbara för att de svarar mot alla behov och ska därför inte kunna generera målkonflikter. Alla bitar måste gå ihop innan det kan kallas för en lösning. Samhället kan inte ha samma konsumtions- och produktionsmönster och utgå från att allt är "grönt". Det är ett måste att förhålla sig till de planetära gränserna och det kan innebära att människor måste förändra logik och system i hela samhället. Ett exempel rör biobränsle och bioenergi, som sägs vara en klimatlösning. Men med det kommer andra

utmaningar för den biologiska mångfalden, som i sig ger målkonflikter. Då kanske lösningen från början var dålig även om den är ”grön”.

Om det blir målkonflikter måste det finnas lösningar i kompromisser. För att undvika målkonflikter måste hela tillväxtbegreppet förändras och det gäller att sluta mäta framgång med mestadels ekonomiska mått, som exempelvis BNP.

Klimatförändringen kräver ett mycket starkt skydd av naturen kopplat till frågan om målkonflikter. Till exempel är samerna inte per automatik emot alla former av utveckling av nya energikällor, men när det ser ut som det gör med klimatförändringarna så måste hänsyn tas till flera aspekter samtidigt. Eftersom det är så allvarligt ställt med klimatförändringarna krymper handlingsutrymmet per automatik.

Mycket i den gröna omställningen är inte så ”grön” eftersom det lätt sker på bekostnad av något annat – här behövs en konsultationsordning gentemot till exempel den samiska befolkningen innan det sker intrång. Det måste finnas mer hållbara sätt att ta hand om den mark som finns idag eftersom den inte bara kan exploateras i syfte att skapa nya energialternativ.

Om Sverige ska ställa om till ett digitaliserat och elektrifierat samhälle så kommer det krävas mer naturresurser, på ett ohållbart sätt. Eventuellt måste samhället inse att den utvecklingen inte är möjlig. Kanske måste samhället göra avkall på nuvarande levnadsstandard? I sådant fall måste värderingsförändringar ske. Människor måste skapa nya normer som ersätter konkurrens och egennytta med en relation till naturen med omsorg och långsiktighet till ekosystemen.

Det ska vara enkelt att leva hållbart. Det gäller att ha ett holistiskt perspektiv – omställningen får inte förstärka orättvisor utan måste tvärtom bli rättvis. Unga tar idag ansvar för att påverka över generationsgränser, genom att argumentera och diskutera med föräldragenerationen exempelvis. Det är viktigt och bra men det gäller att göra att frågorna berör alla.

Uppdatering kring Stockholm+50

Under mötet fick deltagarna en kort uppdatering från Stockholm+50-serketariatet. Under våren har en så kallad "enabling resolution" förhandlats om i New York, med syfte att få mandat för att genomföra Stockholm+50 som ett FN-möte. Denna resolution antogs samma dag som mötet med ungdomsrådet (24 maj) där resultatet var att Stockholm+50 officiellt fick FN-status.

Resolutionen lade också fast titel, plats och datum samt det övergripande syftet för Stockholm+50. Syftet i resolutionen beskriver att Stockholm+50 ska påskynda genomförandet av åtaganden inom ramen för *Decade of Action* och Agenda 2030, med fokus på hållbar återhämtning från coronapandemin.

Framöver tas processen vidare genom att inleda förhandlingarna av en så kallad modalitetsresolution, där syftet är att etablera detaljer kring mötets utformning, inriktning och genomförande.

Återkoppling från Miljödepartementet angående ungdomsrådet 2020 samt ungdomsrådets framtid

Under mötet med ungdomsrådet 2020 lyftes vikten av att ha en hög ambitionsnivå i planeringen av Stockholm+50 och att lyssna till forskningen. I planeringen av Stockholm+50 har man därför sett över möjligheten att stärka pågående processer, stärka genomförande och implementering av befintliga mål men också se till att tätt samarbeta med forskningen i förberedelserna av mötet. I mötet lyftes också vikten av ett tydligt ungdomsperspektiv. Resultatet av detta är ungdomsrådets förlängda mandat fram till Stockholm+50. Det förra ungdomsrådet har också bidragit till en översyn kring hur inkluderingen av ett ungdomsperspektiv på global nivå kan ske på ett meningsfullt och strukturerat sätt.

I planeringen av Stockholm+50 tas också perspektiv med kring strukturella hinder för hållbara levnadssätt på individnivå, perspektiv på gröna jobb samt globala värdekedjor.

Utöver dessa resultat har även perspektiv från tidigare mötet med ungdomsrådet spridits till kollegor på Miljödepartementet och till andra departement inom Regeringskansliet.

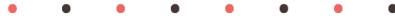

Framöver kommer två ytterligare ungdomsråd inför Stockholm+50 att genomföras - ett under våren och ett under hösten. Stockholm+50 kommer att vara ett återkommande tema, parallellt med ett annat miljö- och klimatpolitiskt tema kopplat till aktuella processer. Deltagare i ungdomsrådet i november 2020 samt maj 2021 kommer att bjudas in och beroende på tematik kan även ytterligare organisationer att tillkomma.

Avslutningsvis tackades deltagarna för det stora engagemanget och kunskapen i frågorna som diskuterades.

Underlaget är framtaget av NOD:s kansli på uppdrag av Miljödepartementet.

För frågor om underlaget, kontakta info@nodsverige.se

